

**Výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci
č. 42760/16 – *Machalický proti České republice***

**Akční plán výkonu rozsudku
předložený vládou České republiky dne 10. července 2025**

V rozsudku ze dne 10. října 2024 ve věci *Machalický proti České republice* (č. 42760/16) Evropský soud pro lidská práva („Soud“) jednomyslně shledal, že v rámci řízení o náhradu škody za trestní stíhání došlo k porušení práva stěžovatele na presumpci neviny dle čl. 6 odst. 2 Evropské úmluvy o lidských právech („Úmluva“). Formulacemi v odůvodnění svých rozhodnutí totiž civilní soudy přisuzovaly stěžovateli odpovědnost za spáchání trestné činnosti, přestože jeho trestní stíhání bylo dříve v rámci trestního řízení zastaveno z důvodu promlčení trestnosti činu. Civilní soudy žalobu stěžovatele zamítly za analogického použití ustanovení § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem („zákon o odpovědnosti státu za škodu“), které obsahuje výluky z odpovědnosti státu za škodu ve vztahu k trestnímu řízení.¹

Cílem tohoto akčního plánu je informovat Výbor ministrů Rady Evropy o individuálních a obecných opatření, která byla přijata k provedení výše uvedeného rozsudku.

I. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ

Dne 25. března 2025 bylo stěžovateli zaplacenو spravdivé zadostiučinění v Soudem přiznané výši.²

Stěžovatel podal dne 11. února 2025 návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem po rozsudku Soudu dle § 119 a násl. zákona o Ústavním soudu.³

Jeho návrh Ústavní soud dne 9. července 2025 odmítl.⁴ Shledal, že následky porušení práv stěžovatele již netrvaly, neboť byly dostatečně napraveny konstatováním porušení Úmluvy ze strany Soudu v dané věci. Ztotožnil se s jeho závěry, dle kterých samotné konstatování porušení je dostatečným odčiněním nemajetkové újmy. Majetková škoda, jejíž náhrady se stěžovatel domáhal, pak není ve vztahu příčinné souvislosti se shledaným porušením presumpce neviny, neboť z Úmluvy neplyne právo navrhovatele na náhradu majetkové újmy způsobené trestním stíháním, které bylo zastaveno. K tvrzení, že následky porušení Úmluvy nadále trvají, neboť soudní rozhodnutí porušující presumpci neviny jsou stále veřejně dostupná, Ústavní soud uvedl, že tato rozhodnutí nelze „vymazat z historie“, neboť jsou součástí spisu a veřejných databází judikatury. Problematické části rozhodnutí však již nemají žádnou výpovědní hodnotu právě v důsledku autoritativního konstatování Soudu, dle kterého tyto pasáže porušují zásadu presumpce neviny. K dalšími zásahu do presumpce neviny tedy nedochází a jejich zrušení by bylo nadbytečné.

¹ Podle § 12 odst. 1 písm. b) nemá nárok na náhradu škody ten „kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován“.

² Podrobnosti si lze vyžádat od Kanceláře vládního zmocněnce.

³ Řízení o obnově je vedeno pod sp. zn. Pl. ÚS 4/25. Původní řízení o ústavní stížnosti stěžovatele bylo vedeno pod sp. zn. III. ÚS 1391/15.

⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 9. července 2025, sp. zn. Pl. ÚS 4/25.

II. OBECNÁ OPATŘENÍ

A. ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O ROZSUDKU

Ministerstvo spravedlnosti prostřednictvím Kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem („KVZ“) informovalo o vydání uvedeného rozsudku prostřednictvím [tiskové zprávy](#) a na sociálních sítích. Dále zveřejnilo překlad rozsudku v českém jazyce spolu s jeho anotací ve své nové online [databázi](#) judikatury Evropského soudu pro lidská práva.⁵ Anotace rozsudku byla rovněž publikována ve [Zpravodaji KVZ](#) č. 2/2025.

KVZ o rozsudku vyrozuměla dotčené soudy, které ve výše nadepsané věci rozhodovaly, a to konkrétně Obvodní soud pro Prahu 2, Městský soud v Praze, Nejvyšší soud a Ústavní soud. Ty jsou zároveň nejčastěji příslušné k posuzování žalob na náhradu škody za nezákonné trestní stíhání.⁶ Všechny dotčené soudy odpověděly, že s rozsudkem a jeho právními závěry seznámily soudce a jejich asistenty, kteří v obdobných věcech rozhodují. O rozsudku byly rovněž informovány další dotčené orgány, konkrétně Odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti a Nejvyšší státní zastupitelství.

Také Ústavní soud přispěl k šíření povědomí o rozsudku *Machalický*, na který v bodě 20 usnesení ze dne 23. října 2024, sp. zn. IV. ÚS 88/24 výslovně odkázal a upozornil, že: „civilní soudy nesmí v odůvodnění svých rozhodnutí jakkoli stěžovateli přičítat vinu za trestný čin, za který nebyl odsouzen, nebo jinak naznačovat, že spáchal trestný čin. Jinak by totiž porušily čl. 6 odst. 2 Úmluvy, podle něhož každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem“.

Výkon rozsudku byl rovněž projednán na [11. zasedání](#) Kolegia expertů pro výkon rozsudků Soudu a implementaci Úmluvy,⁷ které se konalo dne 11. prosince 2024. Přijatá opatření k nápravě a další plánovaný postup při výkonu rozsudku pak byly představeny na [12. zasedání](#) Kolegia expertů pro výkon rozsudků Soudu, které se konalo dne 15. května 2025.

B. ZVAŽOVANÁ NOVELIZACE ZÁKONA O ODPOVĚDNOSTI STÁTU ZA ŠKODU

Po vyhlášení rozsudku oslovila KVZ dotčené orgány, včetně Nejvyššího soudu a Odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti, aby zjistila, jak časté jsou v praxi obdobné případy. Dále se dotazovala, zda šlo o individuální exces, nebo je obecně obtížné vyvarovat se v obdobných případech formulací v odůvodnění, jež naznačují vinu osoby, a zda je proto vhodné přijmout nějaká další obecná opatření k nápravě nad rámec shora uvedených.

⁵ V červnu 2024 Ministerstvo spravedlnosti oficiálně spustilo novou webovou stránku (<https://mezisoudy.cz/>) věnovanou mezinárodní ochraně lidských práv. Webový portál provozuje KVZ. Obsahuje databázi judikatury Soudu zahrnující všechny rozsudky Soudu v jazyce, ve kterém byly vydány. Nad rámec toho databáze obsahuje překlady všech rozsudků Soudu proti České republice, stovky překladů nejvýznamnějších rozsudků Soudu proti jiným státům a více než 1 700 právních shrnutí dalších relevantních a významných rozsudků a rozhodnutí Soudu, zpracovaných v českém jazyce. Databáze rovněž propojuje judikaturu Soudu s judikaturou Ústavního soudu České republiky a s rozhodovací praxí Evropského výboru pro sociální práva a lidskoprávními výbory OSN.

⁶ Místní příslušnost soudu se řídí obecným soudem žalovaného, kterým je v případech, kdy jde o nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup spočívající v činnosti soudů, Ministerstvo spravedlnosti sídlící na Praze 2.

⁷ Je zřízeno v návaznosti na závazek posílit provádění Úmluvy na vnitrostátní úrovni, na němž se smluvní strany Úmluvy dohodly na konferenci na vysoké úrovni „Provádění Evropské úmluvy o lidských právech, naše společná odpovědnost“ dne 27. března 2015, a je poradním orgánem vládního zmocněnce, který slouží jako fórum pro analýzu a formulaci doporučení pro orgány, pokud jde o vhodná opatření, která mají být přijata za účelem provádění rozsudků Soudu. Je složen ze zástupců všech ministerstev, obou komor Parlamentu, nejvyšších soudů, Úřadu nejvyššího státního zástupce, Kanceláře veřejného ochránce práv, akademických pracovníků a členů různých nevládních organizací působících v oblasti základních lidských práv.

Z vyjádření dotčených orgánů vyplynulo, že v praxi se jedná maximálně o jednotky případů ročně.

Dotčené orgány zároveň připustily, že by si lze představit větší opatrnost civilních soudů při formulování odůvodnění rozhodnutí v podobných věcech, jeví se jako žádoucí do seznamu výluk z nároku na odškodnění za nezákonné trestní stíhání podle § 12 odst. 1 písm. b) zákona o odpovědnosti státu za škodu doplnit výslovně i zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení, a to z následujících důvodů:

- přiznání náhrady škody osobě, jejíž trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu promlčení, může vést k přiznání odškodnění, které by bylo v rozporu s dobrými mravy i obecným chápáním spravedlnosti, neboť nebyl učiněn závěr o tom, zda byl skutek spáchán či nikoliv;⁸
- analogické používání shora uvedeného ustanovení bude v praxi vždy vyvolávat problémy z hlediska presumpce neviny, neboť podstatou odůvodnění rozhodnutí civilních soudů je skutečnost, že nebýt promlčení trestního stíhání, bylo spáchání trestného činu prokázáno, resp. nebylo vyloučeno, že trestný čin byl spáchán; kdyby mohly soudy odkázat na zákonnou výluk, nemusely by se svými formulacemi balancovat na hraně presumpce neviny;
- analogie je problematická také z toho důvodu, že rozšiřuje katalog výjimek z odpovědnosti státu za škodu, které jsou podle § 2 zákona o odpovědnosti státu za škodu absolutní a objektivní.

Podle názoru vlády nejsou k řádnému výkonu rozsudku legislativní změny striktně vzato nezbytné. Vhodným obecným opatřením, aby se předešlo typově obdobným porušením Úmluvy v budoucnu, je zajištění širokého povědomí o rozsudku umocněné apelem Ústavního soudu, aby se obecné soudy zdržely nevhodných formulací v odůvodnění rozhodnutí. Plénum Ústavního soudu bude mít znovu příležitost tuto potřebu zdůraznit v rozhodnutí o návrhu na obnovu řízení ve věci stěžovatele. Ve světle vyjádření dotčených orgánů vláda nicméně vnímá, že se novelizace zákona o odpovědnosti státu za škodu jeví být žádoucí.

Vhodné legislativní řešení KVZ konzultovala s Odborem legislativním Ministerstva spravedlnosti, který navrhl promítnout současnou soudní praxi přímo do zákona. Současně navrhl minimalistickou novelizaci § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu následujícího znění:

(1) Právo na náhradu škody nemá ten,

a) kdo si vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zavinil sám, nebo

*b) kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno **z důvodu promlčení, nebo** jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován.*

Uvedená konstrukce je v souladu s judikaturou Soudu, který i v předmětném rozsudku připomněl, že Úmluva nepřiznává osobě obviněné ze spáchání trestného činu právo na odškodnění za nezákonné trestní stíhání. Samotné zamítnutí žádosti o náhradu škody odůvodněné tím, že ze zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení nelze dovozovat nezákonnost trestního stíhání, proto samo o sobě presumpci neviny neporušuje. Je však nutné se v odůvodnění vyvarovat nevhodných formulací naznačujících vinu osoby v rozporu se zásadou presumpce neviny (viz § 62 rozsudku).

Navržené znění ustanovení § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu je zároveň v souladu s ústavně garantovaným právem na náhradu škody dle čl. 36 odst. 3 Listiny základních

⁸ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2012, sp. zn. 28 Cdo 605/2012.

práv a svobod. Obviněný, který je přesvědčen o své nevině a v jehož případě má dojít k zastavení trestního řízení z důvodu promlčení, může podle § 11 odst. 4 trestního řádu trvat na pokračování řízení, kde se může domoci plné rehabilitace.⁹ Po zproštění obžaloby se může domáhat náhrady škody za nezákonné trestní stíhání.¹⁰ Trváním na projednání věci za účelem očistění svého jména obviněný ve světle § 227 trestního řádu neriskuje odsouzení s uložením trestu.¹¹ Dalším korektivem, který dovodila judikatura Ústavního soudu, zůstává možnost civilních soudů neaplikovat tuto výluky v případě, kdy bylo trestní řízení zahájeno nebo vedeno svěvolně.¹²

Uvedený návrh byl rovněž projednán na výše zmíněném [12. zasedání](#) Kolegia expertů pro výkon rozsudku Soudu, které jeho přijetí podpořilo.

Navrhovaná novelizace zákona o odpovědnosti státu za škodu bude ze strany Ministerstva spravedlnosti předložena do meziresortního připomínkového řízení a bude podléhat běžnému legislativnímu procesu. Vzhledem k blížícím se volbám do Poslanecké sněmovny České republiky v říjnu 2025 není v tuto chvíli možné stanovit předpokládaný termín přijetí novelizace.

III. ZÁVĚR

Vláda se domnívá, že vzhledem k povaze porušeného práva představuje zaplacení spravedlivého zadostiučinění spolu s posouzením návrhu na obnovu řízení ze strany Ústavního soudu dostatečnou formu nápravy v individuální rovině.

Pokud jde o obecná opatření k nápravě, vláda zajistila široké povědomí o rozsudku. Ústavní soud ve své rozhodovací praxi zdůraznil potřebu zdržet se z hlediska presumpce nevinyny nevhodných formulací v odůvodnění rozhodnutí civilních soudů. Ačkoli se tato opatření jeví k řádnému výkonu rozsudku jako postačující, vláda ve světle vyjádření dotčených orgánů považuje za žádoucí novelizaci § 12 odst. 1 písm. b) zákona o odpovědnosti státu za škodu ve výše uvedeném znění.

Vláda bude nadále vyvíjet úsilí o vykonání rozsudku v souladu s výše uvedeným akčním plánem a je připravena poskytnout Výboru ministrů další informace o rozhodování Ústavního soudu o návrhu stěžovatele na obnovu řízení a o postupu v zamýšlené novelizaci zákona o odpovědnosti státu za škodu. Realisticky však v tomto ohledu není možné očekávat pokrok dříve než ve druhé polovině roku 2026.

⁹ Dle § 11 odst. 4 trestního řádu se v trestním stíhání, které bylo zastaveno z důvodu promlčení, pokračuje „prohlásí-li obviněný do tří dnů od doby, kdy mu bylo usnesením o zastavení trestního stíhání oznámeno, že na projednání věci trvá. O tom je třeba obviněného poučit.“

¹⁰ Viz např. nález Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2016, sp. zn. III. ÚS 1391/15.

¹¹ Ustanovení § 227 trestního řádu stanoví, že jestliže trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu promlčení a v řízení se pokračovalo jen proto, že obžalovaný na projednání věci trval, „soud, neshledá-li jiný důvod ke zproštění obžalovaného, vysloví sice vinu, trest však neuloží.“

¹² Viz nález Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2016, sp. zn. III. ÚS 1391/15.